

Cuentos que
son historias
Miquel Torroella

VICENÇ PAGÈS JORDÀ > TEXT

Els records pairals de Miquel Torroella

ENRIC SOLÉS

Tota la vida de **Miquel Torroella i Plaja** (1858-1934) va girar al voltant del mas que la seva família tenia a Fitor, al massís de les Gavarres. Va escriure una vintena de llibres: els d'economia del suro —en castellà—, i els més íntims, centrats en els seus records o en la seva manera de veure el món, en català.

revista de girona 289 > 53

ARMU FAMILIAR TORROELLA

>> Àpat familiar a can Torroella a principis del segle passat.

bem descripcions de la naturalesa. Es tracta, en definitiva, de relats de supervivència, desproveïts de valors estètics, de sentit de l'humor, de delicadeses afectives. Tal com llegim en el llibre *Realitats de la vida*: «Aquí, a la meua terra, diuen, parlant d'això del matrimoni, que és molt desgraciat qui ho ensopega». Ja des de petits, els infants són iniciats en la duresa de la vida: «Asseguts a terra, que la fredor dels rajols enforça i tot ajuda a fer gran; quan ja més grandets que caminaven, una esquella al coll perquè no es perdessin ni s'esgarriessin massa».

L'interès dels llibres de Miquel Torroella no és literari sinó més aviat sociològic, històric, antropològic. Serveixen per accedir a la ment de l'amo que defensa els seus béns, però no s'aproxima a la vida dels treballadors ni aporta el punt de vista dels que no tenen res. En va hi buscarem escenes sobre l'administració de les finques, que no interessava gaire a l'autor. De fet, va haver de vendre's les propietats i es va traslladar a Barcelona, on va morir.

En el pròleg de l'edició de 1983 de *Cuentos que son historias* hi llegim que el llenguatge de Miquel Torroella és «natural i mancat de la retòrica literària de

l'època». Cap d'aquestes dues característiques ens sembla positiva: la naturalitat pot ser una virtut en les relacions socials, però aplicada a la literatura no sol donar gaires millors resultats que les bones intencions. Pel que fa a la manca de retòrica, és palesa en l'adjectivació rutinària, en els pleonasmes i les repeticions, en la manca de preparació de les escenes, en els finals previsible. L'autor ignora els recursos que ha utilitzat la literatura des de segles enrere, i arriba a menystenir els seus companys de lleteres: «Els literats són gent que saben com se'n diuen de les coses. No saben el que són les coses». Al costat de la riquesa amb què escriu la seva contemporània Víctor Català, les proses de Torroella ens semblen d'un primitivisme autoindulgent.

Aquesta sensació queda realçada amb les reimpressions facsímils que se n'han fet a partir dels anys vuitanta. En comptes de regularitzar l'ortografia, s'ha optat per mantenir el caos prefabricat. Així, hi trobem intacte aquell devessall d'hacs (*ahont, haviat*) i is (*baylet, feyam*) obsoletes, aquell deliri d'accentos (*maüser, pá, estrém, cassavam* per

caçàvem), aquella incoherència preposicional (*aproposit, devegadas*), aquell peculiar ús de l'apòstrof (*desd'ara i que'ns* al costat de *la época*) i l'ús intuïtiu dels pronoms (*seri* per *ser-hi*). No entenem quin servei es dona al lector conservant incoherències manifestes com ara l'alternança entre *hermita* i *ermità*. Sap greu que aquests criteris, que només serveixen per limitar l'accés dels lectors als textos, s'hagin aplicat amb la col·laboració d'institucions públiques.

Miquel Torroella no va ser pas un bon escriptor, tan sols un propietari rural *fier de l'être*. La culpa no era del tot seva. Va escriure en una llengua sense normalitzar, amb llacunes històriques notables. Si hagués estat un propietari francès o anglès, no hauria tingut problemes a trobar models a l'abast. Conscientment o no, era un pioner, però un pioner que no va fer els deures. I, amb tot, entre la fullaraca i les males herbes prefabricades dels seus textos hi trobem frases ben girades i paraules en perill d'extinció: ni més ni menys que les que es trobaven i encara es troben als llavis de les persones grans del rodal.

Vicenç Pagès Jordà
és escriptor.

Al costat de la riquesa amb què escriu la seva contemporània Víctor Català, les proses de Torroella ens semblen d'un primitivisme autoindulgent